

Spis treści

118	Rozdział IV Kryminalistyka – źródła procedury	118
118	1. Prezentacja jako zjawisko społeczne	118
119	2. Zapobieganie przez środki techniczno-naukowe	119
120	3. Zapobieganie przez środki taktyczne	120
120	4. Zapobieganie przez środki metodologiczne	120
122	Rozdział V Teoretyczne perspektywy wiktyimizacji kryminalnej	122
122	1. Ośrodek ofiar	122
122	2. Badania wiktyimizacyjne i ich znaczenie	122
143	3. Klasyfikacja ofiar przestępstw	143
143	3.1. Hans von Henning	143
146	3.2. Benjamin Mendelsohn	146
147	3.3. Siepphen Schäfer	147
148	3.4. Martin E. Wolfgang	148
149	4. Płec z wiktyimizacji kryminalnej	149
158	5. Powroty i wielokrotna wiktyimizacja	158
158	6. Skuteczność mediów w popularyzacji i zapobieganiu przestępstwa w świetle kryminologii kulturowej	158
174	Wybrana literatura	174
31	Wstęp	31
31	1. Teoretyczne i praktyczne związki antykryminalizacji i antywiktyimizacji	31
31	1.1. Wspólne cele antykryminalizacji i antywiktyimizacji	31
33	1.2. Edukacja i podnoszenie świadomości społecznej	33
36	1.3. Kampanie informacyjne	36
40	1.4. Poprawa infrastruktury środowiskowej	40
42	1.5. Monitorowanie i ocena zagrożeń	42
47	1.6. Pomoc ofiarom przestępstw	47
54	2. Bezpieczeństwo publiczne w Europie: wyzwania dla kryminologii porównawczej	54
54	2.1. Mapowanie głównych tradycji badawczych w kryminologii europejskiej	54
55	2.2. Nauka eksperymentów, badań i ocen wpływu	55
57	2.3. Wielkie narracje socjologiczne	57
59	2.4. Studia przypadków krajowych	59
59	2.5. Studia przypadków lokalnych	59
60	2.6. Zarządzanie lokalne	60
60	2.7. Narzędzia koncepcyjne zarządzania i zależności władzy	60
61	2.8. Wyjaśnienie koncepcji bezpieczeństwa w europejskich badaniach kryminologicznych	61
62	2.9. Przyszłe wyzwania badawcze	62
63	Wybrana literatura	63
	Część pierwsza	
	OGÓLNA PROBLEMATYKA KRYMINOLOGII I WIKTYMOLOGII	
67	Rozdział I. Kryminologia humanitarna i chroniąca zwierzęta oraz ludzi	67
67	1. Pochodzenie słowa „humanitarny”	67
69	2. Stosunkowo nowe zjawisko	69
71	3. Pochodzenie „towarzystwa humanitarnego”	71
74	4. Trzy konkurencyjne filozofie	74
74	4.1. Towarzystwa humanitarne i dobrostan zwierząt	74
78	4.2. Kontrola zwierząt	78
80	4.3. Prawa zwierząt	80
81	5. Powrót do przeszłości: społeczne implikacje okrucieństwa wobec zwierząt	81
81	5.1. Dwa różne światy	81
82	5.2. Nowe podejście	82
84	Rozdział II. Rozwój wiktyologii kryminalnej	84
110	Rozdział III. Cyfrowa kryminalistyka jako strategiczny kierunek kształtowania wiedzy kryminalistycznej w życiu społecznym	110
110	1. Rola cyfryzacji	110
114	2. Przedmiot i obiekt kryminalistyki cyfrowej	114

Rozdział IV. Kryminalistyka – źródło zapobiegania przestępczości	116
1. Przestępczość jako zjawisko społeczne	116
2. Zapobieganie przez środki techniczno-naukowe	119
3. Zapobieganie przez środki taktyczne	120
4. Zapobieganie przez środki metodologiczne	120
Rozdział V. Teoretyczne perspektywy wiktyimizacji kryminalnej	122
1. Osoba ofiary	122
2. Badania wiktyimizacyjne	132
3. Klasyfikacja ofiar przestępstw	143
3.1. Hans von Hentig	143
3.2. Benjamin Mendelsohn	146
3.3. Stephen Schafer	147
3.4. Marvin E. Wolfgang	148
4. Płeć a wiktyimizacja kryminalna	149
5. Powtórna i wielokrotna wiktyimizacja	158
6. Skuteczność mediów w popełnianiu i zapobieganiu przestępczości w świetle kryminologii kulturowej	174
Wybrana literatura do części pierwszej	176
Część druga	
ZAGROŻENIA W SFERZE ŚRODOWISKA NATURALNEGO	
Rozdział VI. „Zasoby naturalne” w ocenie cyklu życia	179
1. Wprowadzenie: zasoby naturalne jako jeden z obszarów ochrony	179
2. Zasoby naturalne: definicja AoP w różnych perspektywach	182
2.1. Rodzaje zasobów naturalnych	182
2.2. Różne perspektywy dotyczące zasobów naturalnych	183
2.3. Wybór perspektyw i przedmiotów ochrony dla AoP	186
3. Obecnie stosowane modele charakteryzacji LCIA dla AoP	188
4. Konsekwencje przyjęcia konkretnej perspektywy	189
Rozdział VII. Ekoterroryzm	191
1. Ustawodawstwo dotyczące środowiska	191
2. Definiowanie ekoterroryzmu	192
3. Cele ekoterroryzmu	192
4. Walka z ekoterroryzmem	193
5. Statut Pensylwanii	194
6. Cel utworzenia statutu Pensylwanii dotyczącego ekoterroryzmu	195
7. Przykład Kolorado	196
8. Relacja Polityki Ochrony Środowiska do Polityki Walki z Ekoterroryzmem	197
9. Wpływ poziomu ochrony środowiska na politykę ekoterroru	199
10. Trudne odpowiedzi na walkę z ekoterroryzmem	199
Rozdział VIII. Ochrona zasobów naturalnych	201
1. Znaczenie ochrony zasobów naturalnych	201
2. Rola ziem uprawnych	206
3. Tereny pustynne	207
4. Woda jako element ekologicznych cykli	214
Rozdział IX. Przeciwdziałanie niszczeniu środowiska naturalnego	223
1. Istota niszczenia środowiska naturalnego	223
2. Polityka i regulacje prawne	225
3. Unia Europejska wobec ochrony środowiska	234
4. Ochrona środowiska naturalnego w Polsce	241
5. Przeciwdziałanie zmianom klimatu w skali globalnej	242
5.1. Czynniki kształtujące klimat	242
5.2. Negatywne skutki zmian klimatycznych dla ekosystemów	244
5.3. Wpływ zmian klimatycznych na uprawy rolnicze i dostęp do wody	248
5.4. Zmiany klimatu a dobrostan społeczeństwa	250

5.5. Zmiany klimatu jako uniwersalny przedmiot światowych badań	253
5.6. Modyfikacja obiegu węgla	256
5.7. Integracja zmian klimatycznych z bezpieczeństwem państwa	264
6. Zapobieganie destrukcji przyrody ożywionej	265
6.1. Kierunki ochrony przyrody	265
6.2. Rozwój ruchu turystycznego	268
6.3. Prawne aspekty ochrony przyrody	270
Rozdział X. Wyzwania w kierunku ochrony środowiska przez Industry 4.0	278
1. Wprowadzenie	278
2. Zrównoważone operacje: ochrona środowiska i bezpieczeństwo procesów	281
3. Metody badań	285
4. Wyniki badań	285
Rozdział XI. Zanieczyszczenie wody przez związki zaburzające funkcjonowanie układu hormonalnego	296
1. Wprowadzenie	296
2. Związki zaburzające funkcjonowanie układu hormonalnego i wpływ zanieczyszczenia na dziką przyrodę	298
3. Źródła zanieczyszczeń	300
4. Metody łagodzenia zanieczyszczenia EDC i zmniejszania narażenia na EDC	307
5. Mikrobiologia EDC: skutki i degradacja	311
Rozdział XII. Kryminalizacja szkód ekologicznych	313
1. Kryminalizacja zachowań antyekologicznych	313
2. Zdolność obciążeniowa	315
3. Degradacja gleby i inne szkody	318
4. Globalne ocieplenie: szkody bezpośrednie i pośrednie	321
5. Podważanie zdolności obciążeniowej jako forma przestępstwa	323
6. Szkody ekologiczne jako przestępstwa	326
7. Rozwiązanie szkód ekologicznych poprzez piętnowanie działań szkodliwych	327
Rozdział XIII. Odzyskiwanie energii z odpadów	331
1. Odpady w życiu	331
2. Metodologia i zbieranie danych	337
3. Analiza danych	337
4. Wyniki	337
Rozdział XIV. Zapobieganie szkodliwym wpływom odpadów przemysłowych, komunalnych oraz spalin na zdrowie ludzi	342
1. Odpady i śmieci jako zagrożenie cywilizacji technicznej	342
2. Utylizacja odpadów	346
3. Usuwanie odpadów z własnego kraju	347
4. Bezpieczeństwo ekologiczne	349
5. Wpływ pól magnetycznych na organizm człowieka	352
6. Negatywne skutki motoryzacji	354
Rozdział XV. Kontrola nad dokonywaniem modyfikacji genetycznych w ramach bioinżynierii	364
1. Znaczenie genetyki dla zmian terapii medycznej	364
2. GMO	367
3. Nadzór nad rozwojem inżynierii genetycznej	371
4. Klonowanie	383
Wybrana literatura do części drugiej	388
Część trzecia	
ANTYWIKTYMIZACJA W ZAKRESIE CYWILIZACJI TECHNICZNEJ	
Rozdział XVI. Zapobieganie wypadkom drogowym	391
1. Częstotliwość wypadków drogowych	391
2. Przyczyny wypadków drogowych	394

3. Wychowanie komunikacyjne	396
4. Infrastruktura drogowa	398
5. Rola Policji	401
6. Środki masowego przekazu	404
7. Osoby bliskie kierowcy	405
8. Edukowanie kierowców	405
9. Kierowcy i ofiary w starszym wieku	407
10. Programy profilaktyczne Unii Europejskiej	411
11. Oddziaływania profilaktyczne wobec kierowców skłonnych do podejmowania ryzyka	416
11.1. Ryzyko w ruchu drogowym	416
11.2. Nietrzeźwi kierowcy	423
11.3. Kierowcy pod wpływem środków odurzających	425
11.4. Cele strategiczne Komisji Europejskiej	430
Rozdział XVII. Budowanie kapitału zdrowia społecznego w prewencji wiktyimizacji	438
1. Sposoby definiowania kompetencji społecznych	438
2. Spostrzeganie ludzi	446
3. Oddziaływania antywiktyimizacyjne	451
4. Wpływ środowiska na ochronę zdrowia	453
5. Stosunek do reklamy	456
Rozdział XVIII. Wzmacnianie zasobów osobistych w oddziaływaniach antywiktyimizacyjnych	461
1. Koncepcja salutogenezy	461
2. Teoria stresu	465
3. Inteligencja emocjonalna	472
4. Umiejętności psychospołeczne	479
Rozdział XIX. Wpływ interwencji politycznych na zachowania prospołeczne w systemie opieki zdrowotnej	484
1. Wprowadzenie	484
2. Krytyczne znaczenie zachowań prospołecznych w systemie opieki zdrowotnej	484
3. Przykłady prospołecznych zachowań związanych ze zdrowiem	487
3.1. Dawstwo krwi	487
3.2. Dawstwo organów	487
3.3. Dawstwo krwi pępowinowej	488
3.4. Dawstwo ludzkiego mleka matki	488
3.5. Wolontariat w systemie opieki zdrowotnej	489
3.6. Darowizny pieniężne	489
4. Bodźce do prospołecznych zachowań związanych ze zdrowiem	490
4.1. Motywacje do prospołecznych zachowań	490
4.2. Bodźce społeczne	491
4.3. Budżet altruistyczny	492
4.4. Punkty krytyczne	493
4.5. Architektura wyboru	493
5. Ograniczenia dla prospołecznych zachowań	494
6. Prospołeczne zachowania zdrowotne i kształtowanie nawyków	495
6.1. Motywacje behawioralne	495
6.2. Dawcy po raz pierwszy i regularne darowizny	496
6.3. Charakterystyki indywidualne	496
7. Interwencje polityczne dla prospołecznych zachowań zdrowotnych	497
7.1. Dawstwo krwi	497
7.2. Dawstwo organów	498
7.3. Dawstwo komórek macierzystych i mleka matki	498
7.4. Darowizny pieniężne	498
7.5. Wolontariat	499
8. Wnioski	499

Rozdział XX. Zagrożenia związane z przeludnieniem	500
1. Nowe konsekwencje dla dynamiki demograficznej i polityki	500
1.1. Uwagi wstępne	500
1.2. Zniszczenia wynikające z kolejnej, bardziej niebezpiecznej wojny	501
1.3. Wielka pandemia	505
1.4. Nasilające się kryzysy klimatyczne	508
1.5. Upadek multilateralizmu i doskonała burza	512
1.6. Perfekcyjna burza i przyszłość multilateralizmu	519
1.7. Dynamika demograficzna i polityki w obliczu perfekcyjnej burzy	521
2. Kontrola przeludnienia	526
2.1. Wprowadzenie	526
2.2. Kontrola przeludnienia a prawo międzynarodowe	528
2.3. Chińska polityka jednego dziecka	530
2.4. Implikacje polityki jednego dziecka	532
2.4.1. Międzynarodowe prawa człowieka	532
2.4.2. Miękkie prawo międzynarodowe	534
2.4.3. Prawa naturalne	536
2.4.4. Praktyczne implikacje	536
2.4.5. Alternatywne rozwiązania w zakresie kontroli populacji	538
2.4.6. Indonezja: przypadek skutecznej polityki woluntarystycznej (dobrowolnej)	538
2.4.7. Zachęcenie	539
2.4.8. Osiągnięcie zmniejszonego pragnienia posiadania dużej rodziny	540
2.4.9. Znaczenie Celów Zrównoważonego Rozwoju ONZ	541
2.4.10. Edukacja społeczna i dostęp do antykoncepcji	541
3. Konflikty międzynarodowe a przeludnienie	542
3.1. Skutki przeludnienia	542
3.2. Były Związek Radziecki	544
3.3. Bliski Wschód	545
Rozdział XXI. Przeciwdziałanie zagrożeniom związanym z przeludnieniem aglomeracji miejskich	548
1. Wzrost ludności w aglomeracjach miejskich	548
2. Warunki życia w miastach	551
3. Rozwój przestrzenny w miastach	554
4. Godność życia	556
5. Konflikt człowieka ze środowiskiem	558
6. Prognozy co do liczby mieszkańców	559
7. Decyzje planistyczne	561
8. Zdrowy styl życia	569
9. Zrównoważona architektura	570
10. Jakość powietrza	571
Wybrana literatura do części trzeciej	573
Część czwarta	
ZABEZPIECZENIA W ŚWIECIE MEDIÓW ELEKTRONICZNYCH	
Rozdział XXII. Uzależnienie od mediów cyfrowych	577
1. Istota uzależnienia od mediów cyfrowych	577
2. Multitasking medialny	579
3. Ocena badań	580
4. Analizy statystyczne	583
Rozdział XXIII. Społeczności cyberprzestępcze	585
Rozdział XXIV. Kontrola zagrażających treści w internecie	592
1. Internet jako źródło informacji	592
2. Zagrożenia ze strony internetu	594
3. Przepisy prawa z nienawiści	595
4. Cyberstalking	599
5. Pornografia dziecięca	604
6. Profilaktyka treści pornograficznych w internecie	610

Rozdział XXV. Interwencja w uzależnienia cyfrowe u dzieci i młodzieży	615
1. Uzależnienia cyfrowe: globalny problem zdrowotny	615
2. Interwencje poznawczo-behavioralne	620
3. Interwencje oparte na CBT	622
4. Interwencja rodzinna	625
5. Interwencje cyfrowe	626
6. Inne interwencje	627
7. Ocena	628
8. Implikacje dla przyszłych badań	630
Rozdział XXVI. Przeciążenie informacyjne	632
1. Wprowadzenie	632
2. Klasyfikacja czynników przeciążenia informacyjnego	634
3. Podejścia interwencyjne i projektowe	636
4. Wyniki przeglądu	638
4.1. Poziom informacji	638
4.1.1. Jakość i prezentacja informacji	638
4.1.2. Ilość informacji	641
4.2. Poziom osoby	643
4.2.1. Radzenie sobie z przeciążeniem informacyjnym	643
4.2.2. Szkolenia	644
4.2.3. Zarządzanie pocztą elektroniczną	645
4.2.4. Radzenie sobie z granicami między pracą a życiem prywatnym	646
4.2.5. Samoregulacja i organizacja miejsca pracy	647
4.3. Poziom zadań i procesów	647
4.3.1. Współpraca w zespołach	649
4.3.2. Przywództwo	650
4.3.3. Poziom zadań i procesów	651
4.4. Poziom technologii informacyjnej	652
4.4.1. Wykorzystanie technologii informacyjnych i komunikacyjnych	652
4.4.2. Systemy filtrów i wsparcia decyzyjnego	653
4.4.3. Algorytmy do podsumowywania lub wydobywania informacji	654
4.4.4. Automatyzacja zadań monitorujących	654
4.4.5. Podsumowanie: wykorzystanie technologii informacyjnych i komunikacyjnych	655
4.5. Podsumowanie wyników na pięciu poziomach	655
4.6. Mocne strony i ograniczenia	658
5. Zapobieganie przeciążeniu informacyjnemu	659
Rozdział XXVII. Inteligentna przyszłość dla zrównoważonego rozwoju sztucznej inteligencji	683
1. Rola AI w rozwoju miast	683
2. Planowanie przestrzenne	687
3. Zarządzanie zasobami i ruchem drogowym	688
4. Monitorowanie jakości powietrza	692
5. Efektywność energetyczna	694
6. Zarządzanie katastrofami	696
7. Ograniczenia wykorzystania AI w zrównoważonej urbanizacji	697
8. Rola sztucznej inteligencji w cyberbezpieczeństwie internetu rzeczy	699
Rozdział XXVIII. Wykorzystanie aplikacji mobilnych w celu zapobiegania przemocy interpersonalnej	704
1. Przegląd aplikacji na smartfony dostępnych w Wielkiej Brytanii	704
2. Identyfikacja aplikacji	707
3. Funkcje aplikacji i ich działanie	708
4. Dane osobowe i kwestie etyczne	710
5. Ocena wyników badań	711
6. Uboczne skutki aplikacji na smartfony	715

Rozdział XXIX. Rola smartfonów w zapobieganiu przemocy domowej	717
1. Badania na temat przemocy	717
2. Bezpieczeństwo aplikacji	721
Rozdział XXX. Mechanizm zachowania cyberprzemocy	723
Rozdział XXXI. Indywidualne i społeczne aspekty chatbotów	727
Rozdział XXXII. Rola mediów społecznościowych w dewiacji i przestępczości: badanie twórców treści TikTok	742
1. Badania nad rolą mediów społecznościowych	742
2. Media społecznościowe i wymiar sprawiedliwości karnej	747
3. Przestępstwa naśladowcze	749
4. Przestępstwa performatywne	750
5. Przestępstwa napędzane chęcią zdobycia sławy	751
6. Kultura <i>true crime</i> na TikToku	751
7. Treści nienawistne i komentarze nienawistne	752
8. Cyberprzemoc	752
9. Handel ludźmi	752
10. Gwałt	753
11. Molestowanie seksualne	753
12. Oszustwo	754
13. Uprowadzenie	754
14. Morderstwo	754
15. Wandalizm i chuligaństwo	755
16. Uwagi końcowe	755
Rozdział XXXIII. Sztuczna inteligencja w opiece zdrowotnej	758
1. Etyczne aspekty sztucznej inteligencji	758
2. Metody badań	760
3. Praktyczne wyzwania i rozwiązania w integracji AI	764
4. Implikacje polityczne i legislacyjne dotyczące AI	766
5. Wyniki przeglądu i studium przypadku	768
6. Przeciwdziałanie ubóstwu danych i zapewnienie inkluzywności	770
Rozdział XXXIV. Wpływ mediów społecznościowych i eWOM na zachowania związane z ekologiczną konsumpcją	771
1. Badanie empiryczne	771
2. Przegląd literatury i rozwój modelu konceptualnego	776
3. Badania hipotez	778
3.1. eWOM a zachowania związane z zakupem ekologicznym	779
3.2. Motywacja altruistyczna i intencja zakupu ekologicznego	780
3.3. Motywacja egoistyczna i intencja zakupu ekologicznego	781
3.4. Normy subiektywne a intencje zakupu ekologicznego	782
3.5. Intencje zakupu ekologicznego a zachowania zakupowe	783
4. Procedura zbierania danych i odpowiedzi	783
5. Analiza danych	784
5.1. Wpływ mediów społecznościowych na motywacje altruistyczne i egoistyczne	784
5.2. Rola norm subiektywnych i eWOM	785
5.3. Wpływ intencji zakupu na zachowania zakupowe	785
Wybrana literatura do części czwartej	786
Część piąta	
PRZECIWDZIAŁANIE NEGATYWNYM ZJAWISKOM W ŚRODOWISKU SPOŁECZNYM W SKALI MAKRO	
Rozdział XXV. Wpływ wojny na dezorganizację społeczną	789
1. Uwarunkowania dezorganizacji społecznej	789
2. Klasyfikacja konfliktów	790
3. Nowe zmiany po wojnach	791
4. Dezorganizacja społeczna po konflikcie zbrojnym	795

Rozdział XXXVI. Przeciwdziałanie wiktymizacji spowodowanej wojną lub konfliktem zbrojnym	802
1. Konflikt zbrojny	802
2. Zbrodnie przeciwko ludzkości	808
3. Tortury	810
4. Przesiedlenia ludności	817
Rozdział XXXVII. Zapobieganie aktom terrorystycznym w świecie realnym i wirtualnym	825
1. Nurty współczesnego terroryzmu	825
2. Nowa era światowego terroryzmu	828
3. Amerykańska doktryna	830
4. Zagrożenia ze strony terrorystów	831
5. Wykorzystanie wiedzy dostępnej w internecie	836
6. Zapobieganie terroryzmowi	839
Rozdział XXXVIII. Rozwijanie koncepcji społeczeństwa w erze globalizacji	849
1. Wprowadzenie	849
2. Społeczeństwo i przestrzenność	851
3. Różnicowanie instytucjonalne i relacje nierówności	853
4. Koncepcja systemu	853
5. Złożone systemy społeczne	854
6. Ponowne przemyślenie koncepcji systemu, na której opiera się pojęcie społeczeństwa	856
7. Istniejące podejścia do społeczeństwa i systemu	858
8. Różnicowanie nowoczesności	858
9. Relacje nierówności i systemy światowe	860
10. Nowe podejście do społeczeństwa i systemu	864
Rozdział XXXIX. Oddziaływania antywiktymizacyjne w sferze ekonomii społecznej	868
1. Ubóstwo i jego przyczyny	868
2. Państwo opiekuńcze	874
3. Model europejski	875
4. Edukacja ekonomiczna uczniów	881
Rozdział XL. Znaczenie respektowania praw człowieka i rozwijania postawy tolerancji	890
1. Ochrona praw człowieka	890
2. Zagrożenia ludzkiego życia	893
3. Prawo do wolności i bezpieczeństwa	898
4. Pojęcie tolerancji	903
5. Podział świata społecznego	906
Rozdział XLI. Zapobieganie powstawaniu konfliktów międzygrupowych i interpersonalnych	912
1. Rozwiązywanie konfliktów	912
2. Filozofia jako nauka o „moralnym rozumowaniu”	919
3. Promocja kultury pokoju	921
4. Zapobieganie konfliktom	923
5. Kooperatywna współpraca	928
Rozdział XLII. Społeczeństwa inkluzywne	935
1. Pojęcie inkluzywności	935
2. Polityka wspierająca społeczeństwa inkluzywne	938
3. Korzyści płynące z inkluzywnego społeczeństwa	939
4. Miary inkluzywnego społeczeństwa	939
5. Bariery dla inkluzywnego społeczeństwa	940
6. Legislacja rządowa i ludność rdzenna	941
7. Mandaty prawne a migranci bez dokumentów	942
8. Dostęp do edukacji inkluzywnej dla osób z niepełnosprawnościami	944
9. Realizacja społeczeństw inkluzywnych	946

Rozdział XLIII. Kształcenie kompetencji antywiktyimizacyjnych w środowisku pracy	949
1. Konflikt jako źródło zagrożeń w pracy	949
2. Cechy idealnego przełożonego	953
3. Kultura organizacyjna	958
4. Opanowanie stresu	968
5. Unia Europejska wobec przemocy i molestowania	971
Rozdział XLIV. Postawy prospołeczne	973
1. Istota postaw prospołecznych	973
2. System wartości	977
3. Wolontariat	983
Wybrana literatura do części piątej	989

Część szósta

PRZECIWDZIAŁANIE NEGATYWNYM ZJAWISKOM W ŚRODOWISKU SPOŁECZNYM W SKALI MIKRO

Rozdział XLV. Profilaktyka wiktyimizacyjna w środowisku lokalnym	993
1. Środowisko lokalne jako przedmiot badań	993
2. Poczucie tożsamości jednostki z miejscem zamieszkania	997
3. Bezpieczne przestrzenie lokalne	998
4. Rola obywatela i władz lokalnych	999
5. Aktywizacja społeczności	1009
6. Projektowanie bezpiecznych osiedli	1012
Rozdział XLVI. Zapobieganie wiktyimizacji dzieci i młodzieży w środowisku rodzinnym	1017
1. Style wychowawcze	1017
2. Zagrożenia współczesnej rodziny	1023
3. Wsparcie rodziny w rozwoju dziecka	1027
4. Unia Europejska wobec ochrony dzieci	1037
Rozdział XLVII. Profilaktyka przemocy w środowisku szkolnym	1040
1. Rodzaje przemocy w szkole	1040
2. Niewłaściwa realizacja funkcji wychowawczych	1045
3. Stosunek uczniów do nauczycieli	1049
4. Dialog w procesie wychowawczym	1054
5. Utrwalenie postaw antywiktyimizacyjnych w środowisku szkolnym	1057
6. Pedagogika uliczna	1059
Rozdział XLVIII. Prześladowanie i nękanie oparte na uprzedzeniach	1063
1. Wprowadzenie	1063
2. Rozpowszechnienie prześladowania i nękania opartego na uprzedzeniach	1064
3. Konsekwencje i następstwa doświadczania prześladowania i nękania opartego na uprzedzeniach	1065
4. Czynniki determinujące angażowanie się w prześladowanie i nękanie oparte na tożsamości	1067
5. Charakterystyka świadków prześladowania i nękania opartego na tożsamości	1069
Rozdział XLIX. Zdobywanie wiedzy przez studentów, moderująca rola nadmiaru informacji	1072
1. Wprowadzenie	1072
2. Tło teoretyczne i rozwój hipotez	1076
3. Dyskusja i wnioski	1085
4. Przyszłe implikacje badania	1087
Rozdział L. Wczesne interwencje edukacyjne w celach zapobiegania przemocy ze względu na płeć	1090
1. Wprowadzenie	1090
2. Materiały i metody	1092
3. Wiedza i świadomość	1093
4. Klimat, relacje i zachowania przemocowe	1095

5. Bezpieczne środowisko szkolne	1096
6. Dyskusja	1097
7. Wnioski	1099

Rozdział LI. Medycyna rola uważności między jakością życia a stresem w miejscu pracy wśród pracujących kobiet	1100
1. Stres kobiet w miejscu pracy	1100
2. Przegląd literatury	1104
3. Metodologia badań	1108
4. Wyniki badań	1109
5. Dyskusja	1110
6. Wnioski	1112
Wybrana literatura do części szóstej	1113

Część siódma
ZABEZPIECZENIE ZDROWIA I DOBROSTANU JEDNOSTKI

Rozdział LII. Antywyktymizacyjne aspekty profilaktyki zdrowia fizycznego	1117
1. Ujęcia zdrowia fizycznego	1117
2. Wiedza na temat chorób	1120
3. Odpowiedzialność człowieka za zdrowie	1121
4. Aktywność fizyczna	1128
5. Odżywianie	1133
6. Ochrona zdrowia w Unii Europejskiej	1137

Rozdział LIII. Prewencja w zakresie chorób cywilizacyjnych	1139
1. Ogólne czynniki ryzyka chorób cywilizacyjnych	1139
2. Czynniki ryzyka w różnych chorobach i uzależnieniach	1142
3. Wsparcie społeczne	1154
4. Sposób odżywiania	1157
5. Cele działań profilaktycznych	1159

Rozdział LIV. Profilaktyka wobec zagrożeń zdrowia psychicznego	1163
1. Ochrona zdrowia psychicznego	1163
2. Człowiek wobec wyzwań cywilizacyjnych	1166
3. Rola higieny psychicznej	1169
4. Zdrowie psychiczne jako światowy problem zdrowia publicznego	1172
5. Unia Europejska a zdrowie psychiczne	1174
6. Wpływ edukacji i polityki społecznej na stan zdrowia psychicznego	1182

Rozdział LV. Przeciwdziałanie negatywnym konsekwencjom technicyzacji medycyny i odhumanizowanej opieki lekarskiej	1186
1. Postęp i negatywne skutki technicyzacji medycyny	1186
2. „Inżynierijny” stosunek do zdrowia	1193
3. Równowaga dynamiczna koncepcji zdrowia	1198
4. Relacje lekarza z osobą chorą	1199
5. Wieloaspektowość studiów medycznych	1201
6. Rola lekarza rodzinnego	1208

Rozdział LVI. Promocja zdrowia w szkołach europejskich	1211
1. Organizacja badań zdrowia uczniów	1211
2. Wyniki badań	1214
3. Czynniki sprzyjające promocji zdrowia w szkołach	1217
4. Bariery we wdrażaniu promocji zdrowia w szkołach	1219
5. Podsumowanie wyników badań	1222

Rozdział LVII. Zdrowie psychiczne młodzieży w sześciu krajach europejskich	1224
1. Badania bibliograficzne	1224
2. Problemy zdrowia psychicznego	1225
3. Umiejętności i czynniki ochronne związane ze zdrowiem psychicznym i dobrostanem młodzieży	1229

4. Preferencje młodzieży w zakresie poszukiwania pomocy	1231
5. Programy mentoringu rówieśniczego	1233
6. Metodologia badań empirycznych	1235
7. Satysfakcja z życia	1238
8. Poszukiwanie pomocy	1238
9. Preferowane kanały komunikacji	1239
10. Problemy zdrowia psychicznego	1239
11. Strategie radzenia sobie	1240
12. Bariery w poszukiwaniu pomocy	1241
13. Zaufanie	1242
14. Interwencja rówieśników lub rodziny	1242
15. Dostęp do internetu	1242
16. Dostępność usług zdrowia psychicznego	1243
17. Wpływ szkoły	1243
18. Rówieśnicy jako źródło ochrony	1246
19. <i>Bullying</i>	1247
20. Presja rówieśnicza	1248
21. Rodzina jako źródło ochrony	1248
22. Wpływ technologii cyfrowych	1251
23. Zestawienie poglądów badanych osób	1252
Rozdział LVIII. Wpływ pracy na zdrowie psychiczne	1257
1. Zdrowie psychiczne w populacji pracującej	1257
2. Wpływ problemów na zdrowie psychiczne	1260
3. Wyniki przeglądu parasolowego	1262
4. Pewność dowodów	1264
5. Kierunki przyszłych badań nad wpływem warunków pracy na zdrowie psychiczne	1265
6. Ochrona i promowanie zdrowia psychicznego oraz dobrostanu pracowników	1268
7. Dowody naukowe z badań nad interwencjami w miejscu pracy	1270
8. Promocja pozytywnych aspektów	1272
9. Przyszłe kierunki badań nad interwencjami	1273
10. Wytyczne, polityki i standardy wspierające strategiczne podejście do interwencji w zakresie zdrowia psychicznego	1276
11. Wnioski dla systemów opieki zdrowotnej	1278
12. Rekomendacje	1279
Rozdział LIX. Obraz ciała jako globalny problem zdrowia psychicznego	1282
1. Nowe poglądy na obraz ciała	1282
2. Teorie socjokulturowe	1284
3. Teorie feministyczne krytyczne	1285
4. Teorie stresu mniejszościowego	1285
5. Dowody empiryczne w różnych krajach	1286
6. Globalne wspólne cechy	1294
7. Implikacje teoretyczne i praktyczne	1294
8. Kierunki na przyszłość	1295
Rozdział LX. Profilaktyka antywiktyimizacyjna osób uzależnionych i ich rodzin	1298
1. Uzależnienie od alkoholu	1298
2. Profilaktyka uzależnień od narkotyków	1308
3. Kobiety jako ofiary przemocy	1315
4. Ogólne założenia zapobiegania uzależnieniom	1316
Rozdział LXI. Antywiktyimizacyjne oddziaływania wobec ofiar kryzysów rozwojowych i emocjonalnych	1321
1. Pojęcie kryzysów rozwojowych i emocjonalnych	1321
2. Periodyzacja rozwoju człowieka	1324
3. Kierunki działań profilaktycznych	1332
4. Zapobieganie samobójstwom	1335